

5. pielikums. Lēmuma koks MI risinājuma riska un prasību noteikšanai

Šis lēmumu koks palīdz iestādei noteikt, vai plānotais mākslīgā intelekta (MI) risinājums ir atļauts un kādas prasības tam piemērojamas saskaņā ar **Eiropas Savienības Mākslīgā intelekta aktu** (Regula (ES) 2024/1689). Tas ir praktisks instruments, lai saprastu, kāda riska kategorija attiecas uz konkrēto MI risinājumu un kādi turpmākie soļi nepieciešami (skat. 7. attēls).

Kā lietot lēmumu koku

- Izvērtēšana notiek secīgi, atbildot uz jautājumiem ar “Jā” vai “Nē”.
- Rezultātā iegūstams viens no četriem risinājumiem, kas atbilst MI akta riska kategorijām.
- Ja rodas šaubas, ieteicams piesaistīt **juristus, datu aizsardzības speciālistus un IT kiberdrošības speciālistus**, kā arī konsultēties ar VARAM, CERT.LV un DVI.

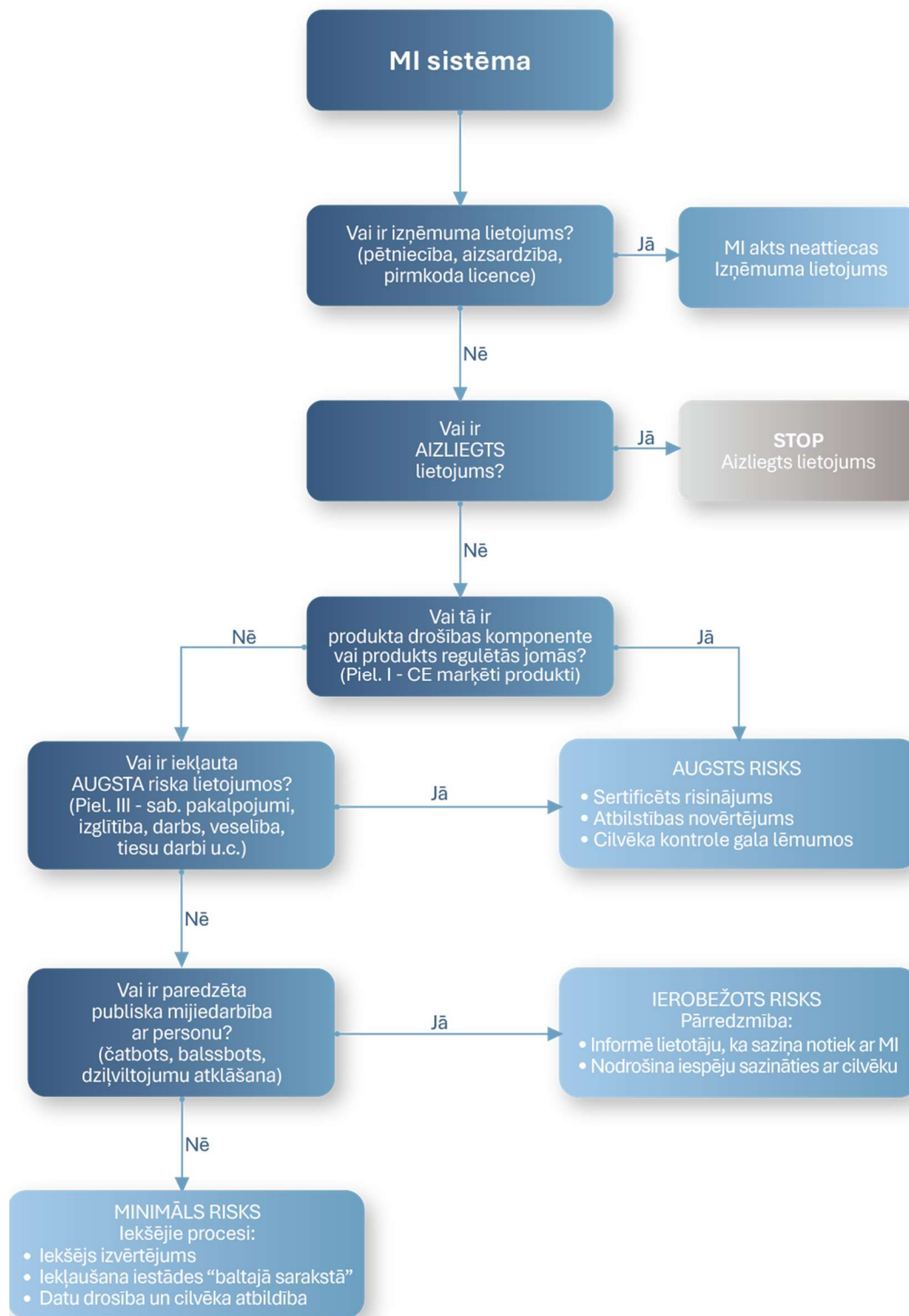
Riska kategorijas un prasības

Riska kategorija	Piemēri	Prasības iestādei
Aizliegtā prakse	– Kaitīga MI balstīta manipulācija un maldināšana – Kaitīga neaizsargātības izmantošana – Sociālā vērtēšana – Atsevišķu noziedzīgu nodarījumu riska novērtējums vai prognozēšana – Sejas atpazīšanas datu bāzes, kas iegūtas no interneta vai drošības kamerām bez īpašas atlases – Emociju atpazīšana un vērtēšana sensitīvās vietās, piemēram, darba vietās vai izglītības iestādēs – Biometriskā kategorizācija, lai izdarītu secinājumus par tādiem sensitīviem raksturlielumiem kā rase, reliģija vai politiskie uzskati – Reāllaika biometriskā identifikācija tiesībaizsardzības nolūkos sabiedriskās vietās	Nedrīkst ieviest. Projekts nekavējoties jāpārtrauc

Riska kategorija	Piemēri	Prasības iestādei
Augsta riska MI risinājumi	– Drošības sastāvdaļas medicīnas iekārtās - Noteikta veida MI sistēmu pielietošana šādās nozarēs: – Kritiskā infrastruktūra – Biometrija – Izglītība un arodmācības – Nodarbinātība – Darba ņēmēju pārvaldība un piekļuve pašnodarbinātībai – Piekļuve privātiem pamatpakalpojumiem un sabiedriskajiem pamatpakalpojumiem un pabalstiem un to izmantošanai – Tiesībaizsardzība – Migrācijas – Patvēruma un robežkontroles pārvaldība – Tiesvedība un demokrātijas procesi	ieviešot MI risinājumus, kas ietver augsta riska MI sistēmas, publiskās pārvaldes iestādēm ir jāizpilda MI sistēmu uzturētājiem noteiktās prasības, t. sk. jāveic augsta riska MI sistēmu ietekmes uz pamattiesībām novērtējums, kā arī publiskā iepirkuma ietvaros no piegādātājiem jāpieprasa viņiem MI Aktā noteikto pienākumu izpildi, piemēram, MI sistēmas sertificēšanu
Ierobežota riska MI risinājumi	– Publiskie čātboti un virtuālie asistenti – Ģeneratīvā MI risinājumi vai rīki (teksts, attēli, audio) – Dziļviltījumu ģenerēšanas vai atpazīšanas rīki	– Lietotājs skaidri jāinformē, ka saziņa notiek ar MI – Jānodrošina iespēja sazināties ar cilvēku – Nodrošināt pārredzamību un atbildību
Minimāla riska MI risinājumi	– Dokumentu melnraksti un kopsavilkumi – Tulkojumi iekšējām vajadzībām – Datu strukturēšana un analītikas atbalsts – Mēstuļu filtri, automātiska teksta formatēšana	– MI akts nekādas papildu prasības nenosaka – Pietiek ar iestādes iekšēju izvērtējumu – Risinājums jāiekļauj iestādes baltajā sarakstā – Jāievēro pamatprincipi par datu drošību un cilvēka atbildību

Praktiskais pielietojums

- Lēmumu koks jāizmanto pirms jebkura jauna MI risinājuma ieviešanas.
- Tas palīdz savlaicīgi noteikt riska kategoriju un vajadzīgos pasākumus, samazinot juridiskos, drošības un reputācijas riskus.
- Ja risinājums tiek lietots ilgstoši, iestādei periodiski jāpārskata tā riska kategorija, ņemot vērā izmaiņas normatīvajos aktos un tehnoloģijās.

7. attēls. MI risinājuma riska un prasību noteikšana